

Nadalje, sliku trgovačkog Boga imaju djeca čiji roditelji svoju ljubav uvjetuju dobrim ponašanjem djece. Osobe koje doživljavaju Boga kao strašnog i dalekog, Boga koji se ne zna i ne želi šaliti, koji je nezadovoljan i mrzovoljan imale su oca koji se nije znao ili nije želio igrati i šaliti s njima, koji je sve shvaćao ozbiljno i prezahtjevno. Kako bi najbolje prenio djeci sliku milosrdnog Boga, otac treba biti milosrdan i blag. Prava kršćanska slika Boga je da je on zainteresiran Bog koji se brine za svoju djecu. Sliku dobrog Boga, o čijoj su dobroti puni pohvale biblijski psalmi (Ps 25,8; 33,5; 52,10; 145,8-9), roditelji prije prenose poticanjem djece na dobro i svjedočenjem dobra, nego postavljanjem moralizirajućih obrazaca. Roditelji koji nesebično i bezuvjetno vole svoju djecu najbolje pridonose shvaćanju Boga kao onog koji bezuvjetno ljubi.

Roditelj – posrednik vječnih vrednota

Milošću sakrametna ženidbe roditelji primaju odgovornost i povlasticu naviještati vjeru svojoj djeci i tako ih od najranije dobi uvoditi u otajstva vjere i činiti ih sudionicima crkvenoga života.

Roditelje su prvi i povlašteni odgojitelji svoje djece ispred svih drugih odgojitelja, učitelja, nastavnika, itd. što znači da je njihova uloga nenadomjestiva. Kao takvi pozvani su da u prvom redu stvore skladno obiteljsko ozračje, prožeto ljubavlju i odanošću prema Bogu i ljudima, takvo koje će pogodovati punom osobnom i društvenom razvoju djece.

Po roditeljima djeca primaju klicu vjere i po njihovim unutarnjim odnosima po prvi puta primaju sliku onoga koga štiju – Boga. Svoju odgovornost svjedoče ponajprije stvaranjem obitelji u kojoj su nježnost, praštanje, vjernost inesebično služenje svojesvrсно pravilo života. U obitelji se djeca uče odricanju, ispravnom rasuđivanju i vladanju sobom što su kreposti koje doprinose stvaranju i razvitku prave slobode. Roditelji su pozvani, po poslanju koje su primili, učiti djecu moliti se i otkrivati zvanje djece Božje, kako u obitelji, tako i u župnoj zajednici. I u obitelji, koja je kućna Crkva, i u župnim aktivnostima roditelji su pozvani razvijati kršćanske vrline kod djece koje će ih nositi kroz cijeli život.

POJAM I ULOGA CRKVENIH POKRETA

Pojam „pokret“

Prije obrade teme uloge i stanja crkvenih pokreta smatram važnim objasniti pojam „pokret“, a potom proučiti shvaćanje pokreta u Crkvi što u posljednje vrijeme izaziva žustru raspravu. S jedne strane radi se o njihovu neprihvatanju, a s druge strane o gorljivoj obrani i poticajima. Ponekad razilaženja u mišljenjima prelaze u aktivno i osjetljivo sučeljavanje i podjele. Zbog toga je nužno uspostaviti dijalog da bi se našlo rješenje za trenutnu situaciju i spriječio daljnji porast nerazumijevanja.

Etimološki gledano riječ pokret¹ označava neko kretanje, gibanje, previranje. Ono što je vlastito pokretima jest da oni nastaju, a ne osnivaju se. Zbog toga u početku opstojе kao nestrukturirane skupine koje se postupno mogu razviti u organizacije ili se institucionaliziraju.² Kada se govori o pokretu, uvijek se radi o društvenomu, kolektivnom, grupnom ponašanju ljudi. Glavna obilježja pokreta su: pripadnike pokreta ujedinjuje zajednički duh i ideja vodilja, okupljanje se uvijek događa oko nekog vođe, ono po čemu se prepoznaju pripadnici pokreta je praktično ponašanje koje snažno karakterizira pripadnike pokreta i pripadnici pokreta imaju zajed-

fra Ante Prološić

nički vjernički ili ideološki sadržaj, ista uvjerenja, ideje i način rješavanja određenih problema.³

Crkveni su pokreti stvarnost u suvremenoj Crkvi. Među suvremenim crkvenim pokretima možemo razlikovati: laičke (oblikuju ih samo laici), duhovne (obuhvaćaju različite skupine vjernika s težnjom k produbljivanju duhovnoga života) i crkvene pokrete koji nastoje ujediniti različite skupine vjernika pod općom karizmom.⁴

Zajednička obilježja svih suvremenih crkvenih pokreta su: svi su tzv. laički pokreti jer nastaju inicijativom laika i svećenika i prihvaćeni su uglavnom u laičkom dijelu Crkve, naglasak se stavlja na komunitarnu dimenziju življenja, od velike je važnosti vlastito vjerničko iskustvo, smatraju da im sadržaj ima element univerzalnosti i otvoreni su ekumenizmu.⁵

I kod crkvenih pokreta postoji karizmatička osoba koja stoji na čelu pokreta, zatim se pokret oblikuje u određenu zajednicu i odražava nastojanje da se u potpunosti živi evanđelje na nov način te se bitno ukorjenjuje u vjeri Crkve.⁶

¹ Usp. Stipe Tadić, Temeljna obilježja pokreta, zajednica i udruge, u: Vijeće za laike Hrvatske biskupske konferencije, *Mogućnosti organiziranog djelovanja vjernika laika u Hrvatskoj*, Đ. Hranić (ur.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002., 720.-723.

² Često se događa da se zbog institucionalizacije gubi izvornost, polet, spontanost i prvobitni zanos.

³ Usp. S. Tadić, Temeljna obilježja pokreta, 720.-721.

⁴ Usp. Alojzije Čondić, *Pastoral crkvenih pokreta u pastoralu župne zajednice*, Bogoslovska smotra, 78 (2008.), 2., 439.-440.

⁵ Usp. S. Tadić, Temeljna obilježja pokreta, 721.

⁶ Usp. Joseph Ratzinger, *Novi izljevi Duha*, Verbum, Split, 2008., 48.-55.

„Riječ ‘pokreti’ prikladna je jer dobro naznačuje fleksibilni oblik zajednice: oni su jače strukturirani i više obvezuju nego spontane skupine, ali ne tako obvezujuće kao asocijacije, udruženja ili udruge.”⁷ Dakle, i u crkvenom pokretu se okupljanje događa oko vođe. On stvara ideju ili je začetnik određene duhovnosti.⁸

Premda za crkvenu povijest pokreti nisu nešto posve novo, ipak su uvijek izazivali neku promjenu i predstavljali odgovor na pojedine poteškoće. To je vidljivo i u razdoblju nakon Drugoga vatikanskog sabora. Nakon višegodišnjih teoloških rasprava očekivalo se „sedam plodnih godina“, a nadošlo je razdoblje suše,⁹ očekivali su se veliki plodovi teoloških rasprava, ali kao da se dogodilo upravo suprotno. Joseph Ratzinger primjećuje: „U to su vrijeme Karl Rahner i drugi običavali govoriti o ‘zimi’ u Crkvi; zapravo, izgledalo je da je nakon velika procvata Koncila nadošao led umjesto proljeća, umor umjesto novoga dinamizma.”¹⁰ No Duh Sveti odlučio je progovoriti kroz one koji se drže Kristova načela: „Što? Ako možeš? Sve je moguće onome koji vjeruje“ (Mk 9, 23). Pokreti su ponovno naglasili dinamičku strukturu Crkve. Ali nije sve prošlo i ne prolazi bez problema. Obnovljena je stara rana. Posebno se postavi-

lo pitanje odnosa hijerarhije i pokreta, ucjepljenje pokreta unutar župne zajednice. Odnos pokreta prema Crkvi općenito. No ni svi ti problemi ne ometaju činjenicu da se ovo posljednje desetljeće označi kao „novo vrijeme Duhova u Crkvi.“¹¹ Pokreti se shvaćaju kao nada za Crkvu.

Uloga pokreta

Nakon Drugoga vatikanskog sabora nastaje nekoliko pokreta koji, globalno gledajući, imaju sličan smisao svoga djelovanja.¹² Djelovanjem teže evangelizaciji modernoga svijeta, obitelji, Crkve:¹³ Svijeta u kojem je suvremeni čovjek zarobljen tehnologijom, u kojem je društvo zarobljeno različitim idolima, vlastitim strastima. Žurna je evangelizacija Crkve u kojoj samo mali broj krštenih prakticira vjeru. Mali broj krštenih redovito pohađa nedjeljne mise¹⁴ i sakramente, u obiteljima broj krštene djece naglo opada,¹⁵ vjera

¹¹ J. Ratzinger/V. Messori, *Razgovor o vjeri*, Verbum, Split, 2005., 38.

¹² U te se pokrete ubrajaju: Katolička karizmatička obnova, Neokatekumenski put, Seminari za evangelizaciju Crkve.

¹³ Njihov rad obuhvaća pojam „evangelizacija“, ali i pojam „nova evangelizacija“. Znači da su radom usmjereni i na one koji su kršteni, ali ne žive svoje kršćanstvo.

¹⁴ Tomislav Ivančić, *Preobrazba Crkve za svijet*, Teovizija, Zagreb, 2009., 47.: „Prema anketama u gradovima, oko 10 % pribiva nedjeljnoj misi, negdje i do 15 %, a samo ponegdje oko 30 %.“

Zvonko Pažin, Karlo Višaticki, *Očitovanje vjere u obitelji*, Crkva u svijetu, 50 (2015.), 2., 226.: „Prema našem istraživanju oko 20 % vjernika u Republici Hrvatskoj svake nedjelje ide na misu, a jednom mjesечно njih 20,2 %. To znači da oko 40 % vjernika više ili manje redovito slavi nedjeljnu euharistiju (u prosjeku oko 25 % svake nedjelje), dok njih 34,7 % to čini nekoliko puta godišnje... Razvidno je da se u desetak godina broj redovitih polaznika nedjeljne mise smanjio za 10 %, što je visok postotak u tako kratkom razdoblju.“

¹⁵ Glede sakramenta krštenja jedan od pokreta koji nastoji istaći važnost tog sakramenta je Neokatekumenski put.

Kiko Argüello, *Kerigma-U barakama sa siromasima*, Verbum, Split, 2013., 135.: „Put je posve uronjen u ovo djelo: kako učiniti da jedna kršćanska zajednica – različita braća koja formiraju jednu grupu te prisustvuju katehezama koje vode katehisti, prođe etape svog krštenja i obnavlja ga,

se više ne prenosi s generacije na generaciju. Svijeta u kojem je moderni čovjek zarobljen i potrebno mu je oslobođenje od egoizma, viška informacija, idolopoklonstva.¹⁶

Upravo pokreti žele doprijeti do srca čovjeka koji živi unutar ovoga i ovakvoga svijeta. Smisao pokreta je pružiti svjedočanstvo za Isusa Krista, tj. svjedočanstvo da je istina sve što Isus kaže. Da bi to mogli, pokreti u Crkvi trebaju imati iskustvo vjere, molitve i Svetog pisma¹⁷ te socijalne zauzetosti. Žele pomoći ljudima da se promijene, obrate, obnove svoje brakovne, promijene svoj način života. Jednostavno govoreći, žele ljudima pomoći da

korak po korak.“

¹⁶ Usp. T. Ivančić, *Preobrazba Crkve za svijet*, 45.-55.

¹⁷ Na taj način nastoje odgovoriti na poziv pape Franje: „Crkva ima prijeku potrebu za dubokim dahom molitve i neizmerno me veseli što je sve više zajednica posvećenih molitvi i zagovoru, molitvenom čitanju Svetog pisma, trajnom euharistijskom klanjanju“, Franjo, *Apostolska pobudnica Evangeligaudium – Radost evanđelja* (24. 11. 2013.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2014., 62 (dalje: EG).

nađu smisao života unutar ovoga materijalističkog svijeta.¹⁸

Ovakvim svojim djelovanjem članovi pokreta ostvaruju oživotvorenje odluka Drugoga vatikanskog sabora. Sabor jasno kaže da su vjernici laici pozvani pridonositi rastu svetosti Crkve, koristiti sve milosti koje im Stvoritelj udjeljuje i tako pridonositi porastu Crkve i njezinu trajnomu posvećenju.¹⁹ Jednako tako pozvani su i

¹⁸ O radu karizmatičkih zajednica, u: <http://www.laudato.hr/Tko-je-ovdje/Nasi-susreti/Marina-Matosevic-Vidjeti-Bozju-ruku-na-djelu-uvije.aspx> (6. 5. 2017.).

¹⁹ Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen Gentium* (21. X. 1964.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., 33 (dalje: LG). Posvećenju Crkve i svijeta najbolje se pridonosi ako se živi evanđeoskim načinom života. Može se reći da je to jedan od temeljnih globalnih zahtjeva svih pokreta. Članovi Neokatekumenskog puta u svome obiteljskom i spolnom životu primjenjuju napatke enciklike *Humanae vitae* da svaki bračni čin treba biti otvoren životu. K. Argüello, *Kerigma – U barakama sa siromasima*, 136.: „Na ovoj kršćanskoj inicijaciji koja je Put, otvorenost životu je temeljna. Papa Pavao VI. Jasno je rekao u *Humanae vitae* da svaki bračni čin treba biti otvoren životu. Bilo je zavidljivo to što su osobe koje obavljaju Put povjerovali i poslušale te riječi“.

⁷ Marriane Tigges, *Upiti o pozivu i poslanju Crkve danas*, u: <http://www.medjugorje.hr/hr/duhovnost/teoloska-promisljanja/nove-duhovne-zajednice/> (10. 3. 2017.).

⁸ Usp. Jakov Mamić, *Duhovski pokreti u Crkvi*, Bogoslovska smotra, 59 (1989.), 1.-2., 148. Ovdje bih napomenuo da je pokret Katoličke karizmatičke obnove tu iznimka jer on nema začetnika, nema svoga utemeljitelja.

⁹ J. Ratzinger, *Novi izljevi Duha*, 5.: „Bijahu to postkoncilne godine, teške godine za Crkvu...“

Greg Watts, *Radnik u vinogradu*, Znanje, Zagreb, 2011., 52.: „Od završetka Drugoga vatikanskoga koncila, prema procjenama, 100 000 svećenika je napustilo službu. Diljem Europe i Sjeverne Amerike bogoslovije su se ubrzano praznile...“

¹⁰ J. Ratzinger, *Novi izljevi Duha*, 16.

pridonositi posvećenju svijeta, ispunjati svijet Duhom Kristovim što znači drugima otkrivati Krista primjerom svoga života.²⁰ Ispuniti svijet Duhom Kristovim znači gledati na svijet kao Božje stvorenje²¹ i priznati mu vlastitu vrijednost, inače se može dogoditi da rad bude krivo usmjeren.²²

Stanje crkvenih pokreta

Sud o stanju pokreta ne može se donijeti gledajući samo u sadašnjost. Takav sud ne otkriva svu problematiku. Potpuni uvid se stječe ako se prouči razvoj pokreta i njihovo prihvaćanje ili neprihvaćanje od strane crkvene hijerarhije. Ako se pogled

Pavao VI., Enciklika o ispravnoj regulaciji poroda *Humanae vitae* (31. 7. 1968.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., 11.: „Ali Crkva, dok ljude opominje na opsluživanje normi prirodnog zakona, što ga stalnim naučavanjem tumači, uči da je potrebno da svaki bračni čin mora ostati po sebi usmjeren na prenošenje ljudskog života.“

²⁰ Usp. LG, 31.

²¹ Usp. LG, 36.

²² Usp. T. Ivančić, *Uloga laika u Crkvi prema Drugom vatikanskom saboru*, Crkva u svijetu, 13 (1978.), 1., 14.-15.

Usp. Drugi vatikanski koncil, Dekret o apostolatu laika *Apostolicam Actuositatem* (18. XI. 1965.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., 7 (dalje; AA).

usmjeri na događanja prije 30 ili 40 godina, mogu se uočiti identični problemi kao i danas.²³ Jedna od poteškoća je što još uvijek u nekim biskupijama ne postoji središnje koordiniranje pokreta²⁴ pa se stječe dojam da se biskupije maćehinski odnose prema crkvenim pokretima.²⁵ Međutim, nije problem samo jednostran.

²³ Usp. T. Ivančić, *Duhovni pokreti u Crkvi u Hrvata*, Crkva u svijetu, 46 (1981.), 3., 252.

²⁴ Npr. u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji još je u izradi ured koji bi imao svrhu izgradnju zajedništva. Nastoji se uspostaviti odnos koordinacije. Često su župnici prepušteni na milost ili nemilost. Oni koji ne prihvaćaju pokrete ulaze u konflikt s članovima pokreta jer nema jedinstvenog stajališta, već se svaki problem rješava u hodu. Problemi se ponavljaju, ali se sudionici samo mijenjaju i tako u krug. Problemi se rješavaju usmenim putem tako da se gotovo pitanje pokreta rješava putem presedana.

²⁵ Usp. T. Ivančić, *Duhovni pokreti u Crkvi u Hrvata*, 252. Premda se situacija razlikuje od biskupije do biskupije i od države do države, npr. „Pri biskupskim konferencijama u zemljama njemačkog govornog područja već godinama postoje tijela za praćenje, upoznavanje i ohrabrivanje duhovnih zajednica te za koordinaciju njihove zadaće na dijecezanskoj razini. Mnoge biskupije tih zemalja imaju svoje povjerenike za nove crkvene pokrete s vlastitim internet-skim stranicama koje prate i usmjeravaju rad.“ Nedjeljko Ante Ančić, *Razvitak i teološko mjesto duhovnih pokreta u Crkvi*, *Bogoslovska smotra*, 78 (2008.), 2, 264.

Same zajednice ne rade dovoljno dubinske zahvate da bi utjecale na odgoj svojih članova i na njihovu svijest crkvenosti, tj. da pripadaju svojoj župnoj zajednici, da budu djeca svojih župnih zajednica. Problem je i u tradicionalnu pastoralu koji je još uvijek zadovoljan svojim ponudama. Tradicionalisti kao da ne uviđaju da su nužne promjene. Ne postoji više sintagma „kršćansko društvo.“ Društvo je označeno pluralizmom, sinkretizmom i relativizmom.

Da bi se razbistrilo stanje pokreta, potreban je dijalog koji je jedini put k rješavanju svih nesuglasica. Često se kod pokreta javlja osjećaj neshvaćenosti od strane crkvene hijerarhije.²⁶ Pokreti moraju proći razdoblje kušnje kojim se provjerava njihova vjernost i vjerodostojnost karizmi. Upravo prihvaćanje tih trenutaka kušnji jedan je od osam kriterija za vrednovanje ispravnosti pokreta, odnosno za razlučivanje karizmatičkih darova koje donosi Kongregacija za nauk vjere u svom dokumentu *luvenescit Ecclesia*. U dokumentu se ističe opasnost pojave mogućih napetosti, ali se kriterij autentičnosti upravo očituje u poniznom

²⁶ Iako oni u tome vide nebrigu Crkve mislim da se radi upravo o suprotnoj tendenciji. Radi se o brizi za pokrete. Npr. splitsko-makarski nadbiskup mons. Marin Barišić je zabranio dvostruka vazmena bdijenja što su neokatekumeni označili kao progon. U ovom vidu prije bi se radilo o eklesiološkoj brizi jednog biskupa. „Potaknut već odavna zahtjevima tolikih župnika, kao i ostalih svećenika, koji bi se za Veliku subotu – Uskrsno bdijenje našli u neugodnoj situaciji da se udvostručuje slavlje bdijenja u župnoj zajednici ili bi se slavilo negdje drugdje neko drugo Uskrsno bdijenje, a još više zbog teoloških i eklezijalnih razloga na koje nas je posebno upozorio kardinal Joseph Ratzinger, prefekt Kongregacije za nauk vjere povodom posjeta *ad limina* biskupa HBK, ODREĐUJEM, da na Veliku subotu -Uskrsno bdijenje župna zajednica sa svim svojim manjim zajednicama, grupama i pokretima kao jedna obitelj na istom zajedničkom slavlju slavi Uskrsno bdijenje-Majku svih bdijenja i Majku izvora života svih nas, što je potrebno posebno doživjeti i naglasiti u našoj pastoralnoj godini koja je posvećena obitelji – izvoru života.“ Vjesnik Splitsko-makarske nadbiskupije 1 (2001.), 1., 15.

podnošenju protivština.²⁷ Napetosti mogu nastati jer pokret unosi novosti kojima se nitko ne nada. To potiče različita pitanja, ponekad obostranog nerazumijevanja i predrasuda.²⁸ Pokreti to trebaju prihvatiti jer to je razdoblje odrastanja. Svako dijete se od svojih roditelja ponekad osjeća neprihvaćenim jer ne može razumjeti određena uskraćivanja. Ta roditeljska logika je ujedno i božanska logika, jer i sam Gospodin ne daje svojim sinovima sve što oni pozele. To čini upravo poradi njih jer upravo Otac zna što je najbolje za njegovu djecu (usp. Ps 81; 1 Iv 5,14). Tako i Crkva, kao majka koja odgaja u istini, zna što je najbolje za njenu djecu (usp. 1 Tim 3,13).

Stanje crkvenih pokreta je takvo da iz dana u dan imaju sve veći broj članova. Pokreti djeluju privlačno mladima koji u potrazi za smislom života postaju njihovi članovi. Preko njih upoznaju Stvoritelja i doživljavaju različita vjerska iskustva. Upravo zbog mogućnosti različitih vjerskih iskustava²⁹ proteklo stoljeće obilježeno je zanimanjem za različite duhovne pokrete unutar kršćanskih crkava. Oni postaju središte rasprave upravo zbog brzine širenja takvih pokreta. Zbog toga je Crkvi potrebno vrijeme prilagodbe i ispitivanja takvih duhovnih gibanja. Katolička Crkva unatoč svojem povijesnom iskustvu kao da se nadala da će je zaobići duhovni

²⁷ Usp. Kongregacija za nauk vjere, Pismo biskupima Katoličke Crkve o odnosu između hijerarhijskih i karizmatičkih darova za život i poslanje Crkve *luvenescit Ecclesia* (15. 5. 2016.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2016., 18 (dalje: *luvenescit Ecclesia*).

²⁸ Usp. Poruka upućena na susretu pape Ivana Pavla II. i crkvenih pokreta i novih zajednica na Trgu Svetog Petra, Rim, 30. svibnja 1998., u: Oreste Pesare, *Zbirka papinskih govora upućenih Katoličkoj karizmatičkoj obnovi od njena nastanka do 2000. godine*, Fides, Koprivnica, 2003., 59.

²⁹ Poglavitno je to vezano za govor u jezicima, ozdravljenjima, proročanstvima. Zbog toga ih optužuju za „čudomaniju“. Ako pak nije to u pitanju, onda je liturgija ili teologija predmet rasprave.

preporod koji se događao po Americi. Kardinal Joseph Ratzinger to opisuje ovako: „Ali evo iznenada nešto što nitko nije planirao. Evo, kao da je Duh Sveti iznova zatražio riječ. U mladim muškarcima i ženama procvjetala je vjera, bez 'ako' i 'ali', bez izlika i izrđavanja, življena u svojoj cjelovitosti kao dar, kao dragocjen poklon koji omogućuje život.“³⁰ Činjenica je da su se u Sjevernoj Americi događale tektonske promjene. Tako je, npr. 1870. godine samo 18 % sjevernoameričkog stanovništva sebe vezalo uz određene Crkve, a 1960. godine od 185 milijuna Amerikanaca, njih 70 milijuna nije bilo vezano uz neku Crkvu.³¹ Ovi podatci danas bi se mogli primijeniti na pokrete unutar Katoličke crkve. To znači da su oni stvarnost koja se ne može zaobilaziti. Proteklih nekoliko papa bilo je toga svjesno.

Unatoč svijesti o bujanju pokreta, ipak je postojao stanoviti oprez u izricanju suda prema pokretima koji se jasno uočava čitajući crkvene dokumente. Pobudnica *Evangelii in untiandi* upozorava da takve zajednice mogu biti same navjestiteljice evanđelja.³² One niču po cijeloj Crkvi uz određene različitosti od područja do područja. Teže k produbljivanju vjere, molitve i bratskog odnosa. Članovi tih zajednica ne-

maju određenu dob, već obuhvaćaju sve uzraste. Osim tih dobrih karakteristika postoje i negativni elementi kao što je prijekor prema institucionalnoj Crkvi. Zajednice će biti mjesto evangelizacije ukoliko postave za temelj Božju riječ, razvijaju duh suradnje i poštivanja, a ne duh kritiziranja, ostvaruju jedinstvo s mjesnom Crkvom, zajedništvo s pastirom. Ističe se još jedan bitan element koji je danas, što zajednice postaju slobodnije, postao još uočljiviji. Taj je da se trebaju čuvati misli da je jedino njima upućena riječ evanđelja i da nisu oni jedini čuvari i navjestitelji evanđeoske riječi.

Doprinos vjernika laika posebno je istaknut u apostolskom pismu pape Ivana Pavla II., *Christifideles laici*. Bila je to postsinodalna pobudnica. Sinoda koja se održala 1987. godine, a raspravljalo se o doprinosu vjernika laika u Crkvi. Ističu se službe, dužnosti, uloge vjernika laika, nužnost sudjelovanja vjernika laika u životu Crkve, ali se ističe i očekivanje da će se težiti zajedništvu s biskupom.

Slična problematika³³ vidi se i u razgovoru kardinala Josepha Ratzingera 40 godina kasnije s biskupima.³⁴ Napredak se vidi u činjenici da postoji nužnost institucionaliziranja samih pokreta. Ono što su zamjerali hijerarhiji, sada mora postati njihova stvarnost. Tu Ratzinger posebno ističe karizmatički pokret i Neokatekumenski put koji su bježali od nužnosti strukture. Sada je njihova problematika kako izgraditi strukturu, a da se ne ugasi pneumatološki vid. Tu ulazimo u poteškoću odnosa karizme i hijerarhije, o čemu ćemo kasnije reći nešto više.

³³ Problemi poput pitanja zajedništva sa župnom zajednicom, biskupom.

³⁴ Usp. J. Ratzinger, *Novi izljevi Duha*, 57.-111.

³⁰ J. Ratzinger, *Novi izljevi Duha*, 16.

³¹ Godine 1900. već 36 % stanovništva pripadalo je jednoj Crkvi, 1920. godine 43 %, 1940. godine 49 %, 1950. godine 57 %, 1961. godine 61 %, usp. Heribert Mühlen, *Iskustva s Duhom Svetim*, Duh i voda, Jelsa, 1985., 137.

Smatram da je bitno ovu činjenicu uočiti radi prepoznavanja „znakova vremena“. Na taj način lakše se izlazi na kraj s određenom problematikom. Nažalost, u to vrijeme Crkva je još uvijek definirala svijet polazeći od same sebe. Na taj način jasno je zašto nije uvidjela ovakva gibanja, a s time postaju još jasnije Ratzingerove riječi o tmurnim postkoncilskim godinama i iznenadnoj pojavi pokreta.

³² Usp. Pavao VI., Pobudnica *Evangelii in untiandi-Navještaje-vanđelja* (8. 12. 1975.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000., 58 (dalje: EN).

Činjenica je da novi duhovni pokreti predstavljaju skupine čiji su članovi vjernici laici, ali i klerici i redovničke osobe. Ovi potonji unutar tih zajednica nastoje produbiti svoje vjersko iskustvo. Osjećaju da članovi tih zajednica imaju otvorenije srce prema duhovnim stvarnostima.

Budući da sami svećenici i redovnici postaju članovi određenih pokreta, postavlja se pitanje čiju će duhovnost gajiti.³⁵ Dakle, može se reći da ima sličnih problema, ali se situacija malo pomalo kroz rasprave bistri. Pokreti se šire i postaju dio crkvene stvarnosti koja se više ne može izbjegavati jer marginalizacija samo dovodi do nerazumijevanja.³⁶ Pokušaj da se prevlada

³⁵ Klerici su dužni suzdržati se od sudjelovanja u pokretima koji im onemogućuju izvršavanje obveza vlastitih kleričkom staležu. Usp. *Zakonik kanonskog prava* (25. 1. 1983.), Glas koncila, Zagreb, 1996., kan., 278.

³⁶ Činjenica koja može predstavljati problem je da „porast zanimanja za kršćansku vjeru i odlazak u crkvene pokrete nisu doveli do porasta prakticiranja vjere. Porasla je vjera u mnogih vjernika, ali nije porastao broj praktičnih vjernika, štoviše, kriza vjere u Crkvi nastavlja se produbljivati što se pokazuje u sve manjem broju vjernika na nedjeljnoj misi, u povećanju broja civilnih brakova, rastu broja obitelji koje

nerazumijevanje ne nedostaje ni od pape Franje koji ima iskustva susreta s pokretima i koji jasno razumije da se poteškoće prevladavaju prihvaćanjem različitosti. Duh Sveti je onaj koji to omogućuje.³⁷

Pastoralist Josip Baloban ističe da „... pokreti nisu više nešto sporedno i prolazno... nisu nešto što se smije omalovažavati, naprotiv pokreti su sastavni dio trenutne povijesne Crkve, oni su crkvena zbilja s kojom se može i treba crkveno odgovorno i pastoralno-teološki učinkovito ophoditi.“³⁸ U tu crkvenu odgovornost spada svijest da se svakom pokretu treba zasebno posvetiti da bi se mogao kvalitetno razvijati. Ne može ih se promatrati kao „blizance“, već kao zasebne osobnosti koji sa sobom donose određene promjene i vlastite karakteristike. Od takve pastoralne odgovornosti ne može se bježati.

ne krste djecu“. T. Ivančić, *Zajednička teološka mjesta novih crkvenih pokreta*, Bogoslovska smotra, 78 (2008.), 2., 367.

³⁷ Usp. EG, 131.

³⁸ Josip Baloban, *Crkveni pokreti u životu Crkve u Hrvatskoj*, Bogoslovska smotra, 78 (2008.), 2., 348.